

Tôi viết về T/P SAN FRANCISCO

TÂM-SAN

Tôi biết tên thành phố này lúc mới lên tám, khi cầu Golden Gate được khánh thành một năm trước đó. Hồi đó người ta đã ca tụng kiến trúc này là một trong Bảy kỳ quan của thế giới. Câu chuyện sau đây liên quan đến thành phố này làm tôi nhớ mãi: một cậu thí sinh vào vấn đáp kỳ thi “đáp lỗ” bị một giám khảo hỏi về địa lý: trò hãy kể một thành phố lớn của Mỹ trên bờ Thái Bình Dương, cậu thí sinh lúng túng không biết trả lời sao thì dưới lớp có tiếng xì xào “trăm quan sáu cô rẽ quá mi ơi”. Và kể từ đó tôi đã mơ ước được đến thăm thành phố này. Thật ra thì tôi rất sợ những chốn phồn hoa đô hội, muốn sống bình thản ở thành phố Huế êm đềm nhưng cuộc đời đưa đẩy tôi phải rời bỏ nơi chôn nhau cất rốn để đi đó đi đây từ năm 20 tuổi... long nhong khắp bốn phương trời, mà lần ra đi sau này vì biến cố tôi đã bị trôi dạt đến đây.

Cũng như Huế, Dalat, Saigon, thành phố San Francisco cũng đã có gì đó làm cho tôi quyến luyến khác thường: giống Huế vì cảnh vật thơ mộng, không có tuyết rơi nhưng có mưa sa gió lạnh về mùa đông; giống Dalat vì có nhiều hồ với đồi thông sương mù bao phủ; giống Nha Trang vì có bãi cát trắng xóa trông ra Thái Bình Dương xanh biếc; giống Saigon với cảnh náo nhiệt của những du khách bốn phương thăm viếng; giống Chợ Lớn ở Phố Tàu mà mỗi lần tan sở lang thang trên các đường phố tôi cứ tưởng như đã trở về với Chợ Lớn năm xưa. Những cái đó đã làm cho những kẻ tha hương như tôi bót thấy cô đơn nơi xứ lạ quê người.

Và đây xin giới thiệu thành phố này với quý AH:

San Francisco nằm giữa “rốn” của tiểu bang California, trên tận cùng một bán đảo trông ra Thái Bình Dương có nhiều đồi núi cao thấp, cao nhất là đỉnh Twin Peak có trụ ăng ten TV cao ngất chọc thủng “chín tùng mây”. Nhà cửa thì cheo leo trên sườn núi mà nếu có động đất mạnh chắc sẽ bị chuồi xuống hố mất. Dân số khoảng 713,000 người (84), đa số là người da trắng (60%) rồi đến người da vàng (22%), trong số này có 404 người Việt Nam mà trước biển có 75 chỉ có 5 người. Vì tỷ số dân da vàng cao nên dân địa phương đã ít nhiều lây bệnh lè phè của người Á đông: không quá hấp tấp chạy cho kịp chuyến métro như kiều dân Paris, hay vùn vụt lái xe như bay cho kịp giờ vào sở như kiều dân Chicago, Los Angeles, New York hay quay quần như con vú như kiều dân Tokyo.

Nhờ có nhiều thắng cảnh đẹp nên San Francisco đã thu hút nhiều du khách khắp nơi, như có cầu Golden Gate hùng vĩ vươn mình qua eo biển, như có hồ Merced phảng lặng và thơ mộng, như có công viên Golden Gate xanh mát yên tĩnh để những ai có chuyện buồn bách bộ suy tư về những dĩ vãng xa xưa, như có Cầu Tàu 39 dập dùi tài tử gai nhọn ở bến tàu Fishman's Wharf, như có đỉnh “Diamond Heights”, mà từ đây những đêm trời trong biển lặng, du khách có thể đứng nhìn bao quát toàn diện thành phố như một viên kim cương vĩ đại với muôn ngàn ánh đèn óng ánh đủ màu; và cũng tại nơi đây những đêm sương mù bao phủ gió thổi từng hồi, đỉnh “kim cương” này biến thành đỉnh “gió hú ma chơi”, cái tên mà người Việt mình đã đặt cho thắng cảnh này đây.

Khí hậu ở San Francisco rất ôn hòa: Xuân, nắng nhưng mát mẻ dễ chịu; Hạ, sương mù về ban mai và không nóng lắm; Thu, nắng ấm; Đông, mưa nhưng không ẩm lắm. Nhiệt độ thấp nhất trung bình là 51 độ

(Xem tiếp trang 14)

TÔI VIẾT VỀ...

(Tiếp theo trang 13)

F, nhiệt độ cao nhất trung bình là 63 độ F. Về mùa đông tuy không lạnh lắm nhưng hễ có gió thì rất lạnh, gió biển tập trung luôn qua các khu phố giữa các nhà chọc trời nên rất mạnh, gió biển Manche ở La Haye Hòa Lan đã mạnh nhưng không mạnh bằng gió San Francisco. Quý AH mỗi lần đến viếng thành phố này cũng nên đem theo áo ấm dù là giữa mùa nắng ráo.

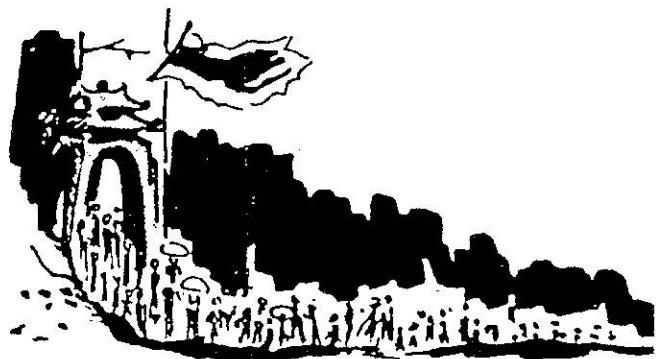
Một trận động đất lớn đã xảy ra vào tháng 4 năm 1906 gây nên hỏa hoạn 3 ngày liên tiếp làm thiêu rụi toàn thể nhà cửa trong 4 dặm vuông. Từ đó ấy đến nay không thấy có trận động đất nào lớn cả. Không biết mấy chú Ba xem thầy địa lý nào mà bảo từ nay San Francisco sẽ không còn bị động đất lớn nữa vì từ ngày Caltrans cho xây cầu Golden Gate, miệng rồng đã bị khóa lại nên rồng không còn vùng vẫy như trước nữa. Nói đến “miệng rồng” tôi lại nhớ đến Cầu Hàm Rồng ở Thanh Hóa: nếu thầy Địa lý nói đúng thì có lẽ vì cái “khóa miệng rồng” của mình đã bị giựt sập nên miệng rồng đã tự do “lép nhép khạc ra lửa” khiến nước ta cứ bị chiến tranh triền miên. Chừng nào con cháu chúng ta trở về xây dựng lại cầu này, “hàm rồng” sẽ được khóa lại, rồng sẽ hết vùng vẫy, quê hương mình sẽ được an bình dân chúng sẽ được ấm no; tin hay không chúng ta hãy chờ xem...

Đường sá trong thành phố vì được xây dựng trên đồi núi cheo leo nên đường rất dốc và quanh co, dốc cao nhất ở đường Filbert gần đường Leaveworth (31.5%), người Việt cư ngụ ở khu này đã tự ý đổi tên đường này là đường Lê Văn Duyệt cho dễ đọc; đường ngoán nghèo nhất là đường Lombard có 8 khúc quẹo gắt trong một khu phố dài không quá 500 ft; đường hẹp nhất là đường... chỉ rộng có 4.5 ft dành cho bộ hành, có lẽ đường này dẫn ta đến Ngã Ba... vào Động Hoa Đào? Xin quý AH đừng tò mò hỏi tôi vì tôi chưa kiểm ra. Về tên đường trong thành phố Sở công chánh Đô thành chỉ cho gắn tượng trưng mà thôi, có lẽ Sở đã cho rằng đường sá chỉ dành ưu tiên cho khách du lịch mà du lịch thì cứ tà tà đi bách bộ, ngắm cảnh ngắm người và từ từ kiểm tên đường không gì phải hấp tấp. Muốn tìm tên đường du khách cứ nhìn xuống góc lề đường sẽ thấy ngay. Lại có những con đường mà khi lái xe lần đầu du khách có cảm tưởng như mình đang bay trên mái nhà như đường Congo chẳng hạn, vì nhà cửa hai bên đường thấp hơn mặt đường. Khách phương xa đến thăm bạn bè ở khu Twin Peak thế nào cũng bị lạc vào con đường Congo này vì đây là đường ngắn nhất dẫn lên đồi Twin Peak. Thường thường

mới lái xe lần đầu vào thành phố quý bạn sẽ gặp nhiều bức mìn: trước hết lái xe ở San Francisco rất khó nếu không thuộc đường, đường đã dốc lại ngoằn nghèo, lại nữa kiém được chỗ đậu xe là cả một vấn đề, đôi khi chạy quanh hàng giờ không kiém ra chỗ đậu khách thối chí bèn lái xe quay trở về. Về tên đường thì có lẽ vì mới lập quốc nên xứ Mỹ thiếu “anh hùng” để đặt tên cho 34 con đường trong thành phố nên Đô thành đã mượn tên của các danh nhân, văn sĩ hay các địa danh ngoại bang như: Napoléon, Horace, Rousseau, Lamartine, France, Italy, Paris, London, Congo..., thậm chí cũng đã mượn luôn tên các hiệu xe Mercedes, Honda, Corona..., có lẽ họ cũng sẽ mượn thêm luôn tên Toyota hay Suzuki... cho đúng nhịp, tạp nharm lám.

Nói đến San Francisco mà không nói đến Phố Tàu là một điều thiếu sót lớn. Phố Tàu San Francisco có một sự tích đặc biệt khác hẳn với các Phố Tàu ở New York, Los Angeles hay Phố Tàu ở Vancouver BC. Phố Tàu San Francisco được tạo dựng bởi mồ hôi nước mắt của những Chú Ba nghèo từ gần 150 năm nay. Theo tài liệu của nhật báo SF Chronicle ngày 7-21-78 thì người Tàu đầu tiên đến San Francisco vào năm 1847. Phần đông họ đến Mỹ theo hợp đồng thuê nhân công đào vàng ở Sutters Mill vào năm 1848 và sau đó tham gia vào công trường xây cất đường xe lửa xuyên Mỹ của hãng thầu Central Pacific Rail Road Co. Vì chủ đích của họ là tạm thời ra đi kiếm một mớ tiền rồi trở về tậu nhà tậu cửa ruộng vườn nên họ đã để vợ con ở lại, do đó trong tập thể người Tàu lúc bấy giờ đàn bà rất quý vì nặn gáy thiều trai thừa (một bà cho những 300 ông). Nhờ đức tính cần cù nhẫn nhục, kiên nhẫn, đoàn kết gắn bó với nhau họ đã gầy dựng nên Phố Tàu ngày hôm nay qua hai thế hệ:

(Xem tiếp trang 59)

TÔI VIẾT VỀ...

(Tiếp theo trang 59)

— Thế hệ thứ nhất vào cuối thế kỷ 19 là thời kỳ tranh đấu khốc liệt nhất, họ đã bị người bản xứ khinh miệt kỳ thị đuổi họ ra bãi đổ rác thối tha (bây giờ là trung tâm Phố Tàu). Vào năm 1882 Phố Tàu chỉ rộng từ đường California đến đường Broadway, và chiều ngang từ đường Kearny đến đường Stockton bây giờ.

— Thế hệ thứ hai bắt đầu xây dựng lại hoàn toàn sau khi trọn khu Phố Tàu bị thiêu rụi vì trận hỏa hoạn 1906. Đến năm 1920 Phố Tàu được nới rộng ra thêm đến đường Bush về phía Nam và đến đường Powell bây giờ về phía Tây do số người Trung Hoa từ Hồng Kông, Macao và Đài Loan di cư đến kinh doanh càng ngày càng đông nâng mật độ dân Tàu trong khu này lên đến 885 người trong 1 'acre', 10 lần lớn hơn mật độ trung bình của toàn thành phố San Francisco vào năm 1970.

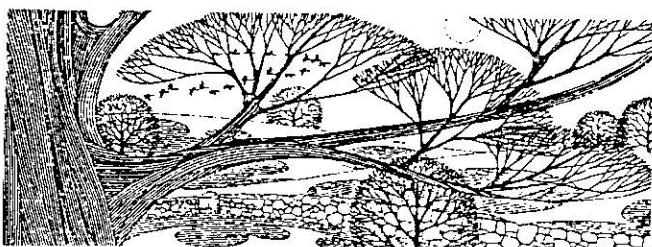
— Dù qua bao năm di cư người Tàu vẫn giữ nguyên tập quán cổ truyền của họ, vẫn dùng tiếng mẹ đẻ trong việc giao dịch buôn bán với nhau tuy vậy họ vẫn phục tòng luật lệ địa phương, con cái của họ đều học hành khá ở các trường đại học lớn và đã đóng góp nhiều trong lãnh vực xây dựng vùng vịnh San Francisco. Lại có một số người Tàu tuy đã là quốc tịch Mỹ nhưng vài ba năm họ đều gửi con họ trở về Đài Loan để học lịch sử và văn hóa Trung Hoa. Biết bao giờ chúng mình mới làm được như họ?

Nếu không kể đến những tệ đoan xã hội mà các thành phố lớn nào cũng có thì thành phố San Francisco đã có những hấp dẫn khác thường làm cho du khách quyến luyến mãi mỗi lần phải giã từ nó. San Francisco quả thật là một thành phố thơ mộng.

The loveliness of Paris
Seems somehow sadly gay.
The glory that was Rome
Is of another day.
I've been terrible alone
And forgotten in Manhattan.
I'm going home
To my City by the bay.

I LEFT MY HEART IN SAN FRANCISCO
High on a hill, it calls to me.
To be where little cable cars
Climb half-way to the stars!
The morning fog may chill the air
I don't care!
My love waits there in San Francisco,
Above the blue and windy sea.
When I come home to you, San Francisco
Your golden sun will shine for me!

Xin mời quý AH nghe bài hát: "I Left My Heart in San Francisco": .... và nhờ AH LHH phụ họa:

Saigon như thuở năm xưa
Viễn Đông Hòn Ngọc tình chua xót mờ.
Tim tôi nay để nơi mờ
Nơi mờ tiếng gọi... San Francisco!
Đuổi theo một đỉnh đồi cao
Chiếc xe cable nhỏ đường sao nửa vời
Sương mờ buổi sáng tĩnh mơ
Khí trời lạnh buốt chẳng lơ lòng này.
Tình tôi chờ đợi nơi đây,
Biển xanh gió lặng bên trên... có San Francisco!
Phương xa về lại.... với San Francisco!
Cho tôi rạng rỡ ánh vàng... nơi San Francisco!